

# REKOMMENDATION 20

## Redovisning av finansiella tillgångar och finansiella skulder

Oktober 2011



RÅDET FÖR KOMMUNAL REDOVISNING

### Innehåll

Denna rekommendation anger hur finansiella skulder och finansiella tillgångar ska redovisas. Rekommendationen behandlar dock inte redovisning av derivat, annat än sådana som är del av ett sammansatt finansiellt instrument. Rekommendationen behandlar inte heller säkringsredovisning. Redovisning av derivatinstrument samt säkringsredovisning behandlas inte i denna rekommendation.

### Rekommendationens bindande verkan

**Text markerad med fet stil** utgör den normerande delen i denna rekommendation. Om avvikelse från rekommendationen görs ska enligt 1 kap. 3 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning i årsredovisningen anges vilken avvikelse som gjorts och skälen för detta.

### Lagregler

Generella regler för värdering av anläggnings- och omsättningstillgångar finns i 6 kap. lagen (1997:614) om kommunal redovisning. I 6 kap. 5-6 §§ regleras specifikt ned- och uppskrivning av finansiella anläggningstillgångar. I 9 § i samma kapitel regleras omräkning av fordringar och skulder i utländsk valuta, medan 10 § reglerar periodisering av vissa belopp vid upptagande av lån. Tidpunkt för bokföring regleras i 2 kap. 8 §.

### Definitioner

I denna rekommendation används följande begrepp med de innebörder som anges nedan:

*Kommun* – Med kommun menas kommun, landsting eller kommunalförbund.

*Direkta transaktionsutgifter* – Utgifter som är direkt hänförliga till förvärv av en finansiell tillgång eller upptagande av en finansiell skuld, det vill säga utgifter som inte hade uppkommit om kommunen inte förvärvat den finansiella tillgången eller tagit upp den finansiella skulden.

*Finansiell tillgång* – en tillgång i form av:

- a) kontanter,
- b) en avtalsenlig rätt att erhålla kontanter eller annan finansiell tillgång från en annan part,
- c) en avtalsenlig rätt att byta finansiella instrument med en annan part enligt villkor som kan komma att visa sig förmånliga, eller
- d) egetkapitalinstrument utgivna av annan part.

*Finansiell skuld* – en avtalsenlig skyldighet att:

- a) erlägga kontanter eller annan finansiell tillgång till en annan part, eller
- b) byta finansiella instrument med ett annat företag enligt villkor som kan komma att visa sig oförmånliga.

*Egetkapitalinstrument* – varje form av avtal som innebär en residual rätt i ett företags tillgångar efter avdrag för alla dess skulder.

*Finansiellt instrument* – varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång hos en part och en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument hos en annan part.

*Värdepappersportfölj* – flera finansiella instrument som innehas för riskspridning och som handlas på en aktiv marknad. En kommun kan ha flera värdepappersportföljer.

*Affärstag* – den dag då kommunen åtar sig att köpa eller sälja en finansiell tillgång.

*Likviddag* – den dag då en finansiell tillgång levereras till kommunen eller av kommunen.

*Upplupet anskaffningsvärde* – det belopp till vilket en finansiell tillgång eller en finansiell skuld redovisas vid anskaffningstillfället efter beaktande av:

- periodisering av upplupen ränta enligt effektivräntemetoden,
- återbetalning av kapitalbelopp, samt
- eventuella nedskrivningar.

*Effektivräntemetoden* – en metod för beräkning av det upplupna anskaffningsvärdet för en finansiell tillgång eller en finansiell skuld och för fördelning av ränteintäkter och räntekostnader över den relevanta tidsperioden.

*Effektivränta* – den ränta som diskonterar de uppskattade framtida in- och utbetalningarna under löptiden för en finansiell tillgång eller en finansiell skuld till tillgångens eller skuldens redovisade värde vid anskaffningstillfället.

*Aktiv marknad* – en marknad där det regelbundet anges priser för ett finansiellt instrument och där dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor. Handel med värdepapper på en börs är normalt att anse som handel på en aktiv marknad.

*Sammansatt finansiellt instrument* – ett finansiellt instrument som består av en fordran eller en skuld i kombination med ett eller flera derivatinstrument.

---

### Tidpunkt för redovisning i balansräkningen

**En finansiell tillgång eller finansiell skuld ska redovisas i balansräkningen när kommunen blir part i det finansiella instrumentets avtalsmässiga villkor.**

**Köp eller försäljning av finansiella tillgångar får redovisas antingen per affärstagen eller per likviddagen. Den valda metoden ska tillämpas konsekvent för samtliga köp och försäljningar av finansiella tillgångar.**

**Vid anlåtande av extern värdepappersförvaltare ska redovisning ske snarast möjligt.**

---

### Klassificering av finansiella tillgångar

Finansiella tillgångar ska i enlighet med 6 kap. 1 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning klassificeras som antingen anläggningstillgångar eller omsättningstillgångar.

**Klassificeringen är beroende av syftet med innehavet. Är syftet med innehavet av en finansiell tillgång att den ska innehas eller brukas stadigvarande ska den klassificeras som en anläggningstillgång. Finansiella tillgångar som inte är avsedda att innehas eller brukas stadigvarande ska klassificeras som omsättningstillgångar.**

Medel som är tillgängliga för att möta löpande utbetalningar ska klassificeras som omsättningstillgångar. Exempelvis utgör inte enbart det faktum att kommunen bestämt att en viss finansiell placering ska användas för att finansiera pensionsutbetalningar grund för klassificering som anläggningstillgång.

Värdepapper som kontinuerligt är föremål för köp- och försäljning ska klassificeras som omsättningstillgångar eftersom innehaven under dessa omständigheter inte kan betraktas som stadigvarande. Detta gäller även för finansiella tillgångar som ingår i en värdepappersportfölj som enligt beslut av fullmäktige är avsedd att behållas under en längre tid.

Aktier och andelar i kommunala koncernföretag (se RKR 8.2 Sammanställd redovisning) ska normalt klassificeras som anläggningstillgångar.

---

### Klassificering av finansiella skulder

**Finansiella skulder ska delas in i kortfristiga respektive långfristiga skulder. En finansiell skuld ska klassificeras som kortfristig om den:**

- a) förfaller till betalning inom tolv månader räknat från balansdagen, eller
- b) förväntas bli betald inom det normala förloppet av kommunens verksamhetscykel.

**Alla övriga finansiella skulder ska klassificeras som långfristiga.**

Vissa finansiella skulder, såsom exempelvis leverantörsskulder, utgör en del av det rörelsekapital som används i kommunens normala verksamhetscykel. Sådana skulder ska klassificeras som kortfristiga, även om de förfaller till betalning efter mer än tolv månader räknat från balansdagen.

**En långfristig skuld som förfaller till betalning inom tolv månader räknat från balansdagen ska även fortsättningsvis vara klassificerad som långfristig under förutsättning att samtliga nedanstående villkor är uppfyllda:**

- a) den ursprungliga löptiden var längre än tolv månader,
- b) kommunen har för avsikt att refinansiera skulden långfristigt och
- c) denna avsikt stöds av en överenskommelse om refinansiering eller en överenskommelse om ändrad amorteringsplan som träffats innan årsredovisning eller delårsrapport avlämnas.

## Värdering av finansiella omsättningstillgångar

**Finansiella omsättningstillgångar (kortfristiga fordringar, kortfristiga placeringar samt kassa och bank) ska då de först redovisas på balansräkningen värderas till anskaffningsvärde inklusive direkta transaktionsutgifter.**

Som följer av 6 kap. 7 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning ska finansiella omsättningstillgångar efter första redovisningstillfället värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde, det vill säga enligt lägsta värdets princip. Med verkligt värde avses försäljningsvärde efter avdrag för direkta försäljningsutgifter. För tillgångar som handlas på en aktiv marknad innebär detta att de ska tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och köpkursen för tillgången på balansdagen efter beaktande av försäljningskostnader. Saknas en köpkurs kan senaste betalkursen användas.

**Anskaffningsvärde för finansiella omsättningstillgångar får beräknas enligt effektivräntemetoden.** RKR anser att effektivräntemetoden bör tillämpas för investeringar i exempelvis obligationer, nollkupongare, statsskuldväxlar, företags- och bankcertifikat och liknande räntebärande skuldebrev om effekterna av att periodisera räntan på detta sätt är materiell. Se exempel i bilaga.

**Om det redovisade värdet för en finansiell omsättningstillgång som skrivits ned på grund av att det verkliga värdet understigit anskaffningsvärdet, ska tillgången ändå tas upp till anskaffningsvärde i senare balansräkningar, under förutsättning att det verkliga värdet stigit till minst detta värde. En återföring av en tidigare nedskrivning till verkligt värde i enlighet med lägsta värdets princip ska redovisas över resultaträkningen.**

**Då en långfristig fordran omklassificeras från att ha varit en finansiell anläggningstillgång till en finansiell omsättningstillgång (exempelvis för att det återstår mindre än 12 månader till förfall) ska värdering ske till det lägsta av upplupet anskaffningsvärde och det belopp som väntas inflyta efter avdrag för eventuella försäljningskostnader.** Om värdering hade skett till det lägsta av upplupet anskaffningsvärde och verkligt värde i form av försäljningsvärde skulle det kunna uppstå ett nedskrivningsbehov om den relevanta marknadsräntan gått upp jämfört med räntevillkoren för fordringen eftersom försäljningsvärdet då normalt skulle ha påverkats negativt. Under förutsättning att kommunen har både förmåga och avsikt att inneha fordran till förfall är det RKR:s uppfattning att en sådan situation inte bör föranleda någon nedskrivning, vilket är anledningen till att verkligt värde vid värdering enligt lägsta värdets princip ska bestämmas efter vad som beräknas inflyta istället efter försäljningsvärde vid en omklassificering.

**Finansiella omsättningstillgångar som ingår i en värdepappersportfölj och som handlas på en aktiv marknad får värderas kollektivt.** Detta innebär att en nedgång i värdet av en enskild finansiell tillgång i värdepappersportföljen inte behöver ge anledning till någon nedjustering av det redovisade värdet,

så länge som värdepappersportföljen totalt sett är bokförd till ett värde som inte överstiger verkligt värde. En grundläggande förutsättning är att posterna som ingår i en värdepappersportfölj som värderas enligt den ovan beskrivna principen måste handlas på en aktiv marknad, se definitionen av vad som i denna rekommendation anses utgöra en värdepappersportfölj.

**Nedskrivningar av en värdepappersportföljs redovisade värde vid tillämpning av lägsta värdets princip ska fördelas proportionellt på de olika poster som ingår i värdepappersportföljen och där redovisat värde är högre än verkligt värde.**

**Vid delförsäljning av en post i en värdepappersportfölj som förvärvats vid olika tillfällen och till olika kurser ska genomsnittsmetoden användas.** Metoden innebär att anskaffningsvärdet för de sålda posterna beräknas som det genomsnittliga anskaffningsvärdet för samtliga poster av samma slag.

---

### Värdering av finansiella anläggningstillgångar

**Finansiella anläggningstillgångar ska då de först redovisas på balansräkningen värderas till anskaffningsvärde inklusive direkta transaktionsutgifter.**

**Långfristiga fordringar ska efter första redovisningstillfället redovisas till upplupet anskaffningsvärde med tillämpning av effektivräntemetoden. Övriga finansiella anläggningstillgångar ska efter första redovisningstillfället värderas till anskaffningsvärde inklusive transaktionsutgifter, med beaktande av eventuella ned- eller uppskrivningar.**

I enlighet med 6 kap. 5 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning ska en finansiell anläggningstillgång som på balansdagen har ett lägre värde än det redovisade värdet skrivas ner om det kan antas att värdenedgången är bestående. Som framgår av 6 kap. 5 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning får en finansiell anläggningstillgång skrivas ned till det lägre värde som tillgången har på balansdagen även om det inte kan antas vara bestående.

**Nedskrivningar samt återföringar av tidigare gjorda nedskrivningar ska redovisas över resultaträkningen.**

**Kommunen ska per varje balansdag bedöma om det finns en indikation på att en finansiell anläggningstillgång minskat i värde.**

Följande indikatorer kan tyda på att det finns ett nedskrivningsbehov vad gäller långfristiga fordringar:

- En bestående nedgång i marknadsvärde till följd av ändrade i marknadsräntor.
- Betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller låntagaren.
- Avtalsbrott, till exempel uteblivna eller försenade betalningar av ränta eller kapitalbelopp.
- Att kommunen på grund av ekonomiska svårigheter hos lån-

- tagaren beviljar en eftergift som annars inte hade övervägts.
- e) Att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå finansiell rekonstruktion.

Vad gäller aktier och andelar som handlas på en aktiv marknad bör behovet av nedskrivning bestämmas med utgångspunkt från marknadsvärdet för aktierna eller andelarna.

**En nedgång i värdet av ett långfristigt räntebärande värdepapper ska inte anses vara bestående om kommunen har både avsikt och förmåga att behålla värdepappret till förfall. Detta gäller dock endast under förutsättning att motparten förväntas kunna infria sina åtaganden.** Detta innebär exempelvis att någon nedskrivning inte behöver redovisas vid innehav en fast förräntad obligation vars marknadsvärde sjunkit till följd av stigande marknadsräntor under förutsättning att kommunen har både avsikt och förmåga att behålla obligationen till förfall samtidigt som motparten kan förväntas kunna infria sina åtaganden, det vill säga betala ränta och göra återbetalning av kapitalbelopp enligt obligationens villkor.

**För finansiella anläggningstillgångar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde ska nedskrivning beräknas som skillnaden mellan tillgångens redovisade värde och nuvärdet av den bästa uppskattningen av de framtida kassaflödena diskonterade med tillgångens ursprungliga effektivränta. Om tillgången löper med rörlig ränta ska den på balansdagen aktuella räntenivån för den i avtalet specificerade räntan användas.**

**För tillgångar som handlas på en aktiv marknad kan dock nedskrivningen beräknas som skillnaden mellan tillgångens upplupna anskaffningsvärde och dess verkliga värde.**

**För finansiella anläggningstillgångar som inte redovisas till upplupet anskaffningsvärde (t.ex. aktier och andelar) ska nedskrivningen beräknas som skillnaden mellan tillgångens redovisade värde och den bästa uppskattningen av det belopp som kommunen skulle ha erhållit för tillgången om den överlåtits på balansdagen.**

Enligt 6 kap. 6 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning får en finansiell anläggningstillgång som har ett tillförlitligt och bestående värde som väsentligt överstiger bokfört värde skrivas upp till högst detta värde. Beloppet får inte redovisas i resultaträkningen. **Uppskrivningen ska istället redovisas direkt mot eget kapital. Eventuella nedskrivningar av en tillgång som skrivits upp ska efter uppskrivningen beräknas med utgångspunkt i det uppskrivna värdet.**

---

### Värdering av finansiella skulder

**Finansiella skulder ska då de först redovisas på balansräkningen värderas till anskaffningsvärde inklusive direkta transaktionsutgifter.**

**Kortfristiga finansiella skulder ska även efter det första redovisningstillfället värderas till anskaffningsvärde. Anskaffningsvärdet för en kortfristig skuld får beräknas enligt effektivräntemetoden.**

**Långfristiga finansiella skulder ska värderas till upplupet anskaffningsvärde med tillämpning av effektivräntemetoden.**

Enligt 6 kap. 10 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning ska kapitalrabatter och direkta emissionsutgifter vid upptagande av lån periodiseras om de är av väsentlig betydelse.

**Direkta emissionsutgifter och liknande direkta transaktionsutgifter ska som huvudprincip periodiseras med tillämpning av effektivräntemetoden. Kommunen kan dock välja att istället periodisera sådana utgifter jämnt över lånets löptid, eller en kortare period om detta kan anses vara mera lämpligt.** Huruvida transaktionsutgifter i samband med upptagande av lån periodiseras genom en jämn fördelning över lånets löptid eller med tillämpning av effektivräntemetoden utgör ett val av redovisningsprincip. **Den valda principen ska dock tillämpas konsekvent för alla transaktionsutgifter i samband med upptagande av lån i den mån dessa är av väsentlig betydelse.** För ett exempel på periodisering av direkta transaktionsutgifter med tillämpning av effektivräntemetoden, se bilaga

I de fall en kort- eller långfristig finansiell skuld inte kommer att behållas till förfall ska reservering ske för eventuella utgifter som tillkommer vid förtidsinlösen enligt skuldens kontraktuella villkor.

En kort- eller långfristig skuld får endast redovisas till ett värde som understiger upplupet anskaffningsvärde (alternativt anskaffningsvärdet för kortfristiga skulder där anskaffningsvärdet inte beräknas enligt effektivräntemetoden) då kommunen har en avtalsenlig rättighet att betala ett lägre belopp

---

## Tillämpning av effektivräntemetoden

Som framgår av definitionerna till denna rekommendation är effektivräntan den ränta som diskonterar de uppskattade framtida in- och utbetalningarna under löptiden för en finansiell tillgång eller en finansiell skuld till tillgångens eller skuldens redovisade värde vid anskaffningstillfället. Vid tillämpning av effektivräntemetoden används effektivräntan för att periodisera eventuella kapitalrabatter/kapitalpremier samt direkta transaktionsutgifter som räntekostnader alternativt ränteintäkter.

**Periodisering av kapitalrabatter, kapitalpremier, samt direkta transaktionsutgifter ska normalt ske över fordrans/skuldens löptid. Periodisering behöver endast göras om beloppen är väsentliga.**

I bilagan till denna rekommendation finns exempel på tillämpning av effektivräntemetoden för en fast förräntad finansiell tillgång respektive en fast förräntad finansiell skuld.



**För finansiella tillgångar och finansiella skulder som löper med rörlig ränta ska ränteintäkter/räntekostnader beräknas utifrån den rörliga ränta som gäller för den aktuella perioden.** Vid tillämpning av effektivräntemetoden för finansiella tillgångar/finansiella skulder som löper med rörlig ränta görs sålunda inte någon justering av tillgångens/skuldens redovisade värde under löptiden på grund av förändringar i den rörliga räntan (annat än vad avser beräkning av eventuell upplupen ränta på bokslutsdagen).

**Vid tillämpning av effektivräntemetoden för finansiella tillgångar och finansiella skulder som löper med rörlig ränta ska dock direkta transaktionsutgifter periodiseras med hjälp av effektivräntemetoden på motsvarande sätt som för fast förräntade finansiella tillgångar och finansiella skulder. I denna situation ska den vid anskaffningstillfället rådande rörliga räntan användas vid periodisering.**

**En kapitalrabatt eller kapitalpremie som uppstår till följd av att en finansiell tillgång eller en finansiell skuld som löper med rörlig ränta inte förvärvas på det datum då den rörliga räntan omställs till aktuell marknadsränta ska periodiseras fram tills nästa ränteomställningstidpunkt.**

**Tillämpning av effektivräntemetoden för realränteobligationer görs på motsvarande sätt som för fordringar/skulder som löper med rörlig (nominell) ränta.** I en realränteobligation görs typiskt sett en löpande uppräknings av obligationens nominella belopp med en faktor som speglar ett inflationsmått t.ex. konsumentprisindex (KPI). På motsvarande sätt justeras även den nominella räntan för att kompensera för inflationen.

**I enlighet med vad som ovan beskrivits för fordringar/skulder som löper med rörlig (nominell) ränta beräknas ränteintäkten/räntekostnaden för realränteobligationer utifrån den faktiska inflationsjusterade ränta som gäller för den aktuella perioden. Uppräkningen av kapitalbeloppet i en realränteobligation ska redovisas genom att skuldens bokförda värde ökas i motsvarande grad. Uppräkningen ska redovisas som en ränteintäkt/räntekostnad.**

---

### Sammansatta finansiella instrument

**Ett sammansatt finansiellt instrument (t.ex. konvertibla skuldebrev, aktieindexobligationer, etc.) ska redovisas och värderas antingen med eller utan uppdelning på komponenter. Vid uppdelning på komponenter ska den komponent som utgörs av fordran eller skuld redovisas och värderas separat.** Valet mellan att dela upp eller att inte dela upp sammansatta finansiella instrument i komponenter utgör ett val av redovisningsprincip. **Samtliga sammansatta finansiella instrument ska redovisas på samma sätt.**

**Redovisas ett sammansatt finansiellt instrument utan uppdelning på komponenter ska hela instrumentet redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuell nedskrivning om det är en anläggningstillgång, eller enligt lägsta värdets princip om det är en omsättningstillgång.**

**Nominella räntor och erhållna utdelningar ska redovisas i resultaträkningen. Redovisas ett sammansatt finansiellt instrument med uppdelning på komponenter ska den ena komponenten utgöras av den fordran (eller skuld) som finns i instrumentet. Vid det första redovisningstillfället ska anskaffningsvärdet fördelas på de två komponenterna. Värdet på fordringskomponenten (eller skuldkomponenten) ska fastställas till det verkliga värdet av en liknande fordran (eller skuld). Efter det första redovisningstillfället ska fordringskomponenten (eller skuldkomponenten) redovisas till upplupet anskaffningsvärde med avdrag för eventuell nedskrivning. Den andra komponenten ska redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för en eventuell nedskrivning om det är en anläggningstillgång, eller enligt lägsta värdets princip om det är en omsättningstillgång.**

**Om kommunen erhållit aktier genom konvertering av konvertibla skuldebrev, ska det redovisade värdet av det konvertibla skuldebrevet anses som anskaffningsvärde för de erhållna aktierna. I de fall en uppdelning gjorts av aktieoptionen samt skuldebrevsdelen i det konvertibla skuldebrevet ska det sammanlagda redovisade värdet för de olika komponenterna anses som anskaffningsvärde för de erhållna aktierna.**

---

**Borttagande från balansräkningen** En finansiell tillgång ska inte längre redovisas i balansräkningen när:

- a) den avtalsenliga rätten till kassaflöden från tillgången har upphört eller reglerats, eller**
- b) alla väsentliga risker och förmåner som är förknippade med ägandet av den finansiella tillgången har överförts till en annan part.**

Ett enkelt exempel på situation a) ovan kan vara när en kund betalar hela fakturabeloppet enligt en kundfordran. I så fall finns normalt inga avtalsenliga rättigheter till kassaflöden kvar. Kundfordran ska då tas bort från balansräkningen. Ett enkelt exempel på situation b) kan vara då kommunen säljer en börsnoterad aktie. Efter försäljningen har risken för att aktien ska sjunka i värde och alla övriga risker överförts till köparen. Aktien ska då tas bort från balansräkningen. I vissa fall kan det dock vara betydligt svårare att avgöra om något av villkoren för borttagande från balansräkningen som beskrivs ovan är uppfyllt. I sådana situationer ställs större krav på bedömningar av om kommunen antingen inte längre har någon avtalsenlig rätt till kassaflöden från tillgången eller om alla väsentliga risker och förmåner har överförts till annan part.

**En finansiell skuld ska inte längre redovisas i balansräkningen när den avtalade förpliktelsen fullgjorts, annullerats eller på annat sätt upphört.**

Om ett skuldinstrument ersatts av ett annat med villkor som i allt väsentligt är annorlunda än tidigare ska en ny finansiell

skuld redovisas och den tidigare skulden tas bort. På motsvarande sätt ska en väsentlig ändring av villkoren för en skuld leda till att den befintliga skulden tas bort från balansräkningen och att det istället redovisas en ny skuld.

**Skillnaden mellan det redovisade värdet för en finansiell skuld som tagits bort från balansräkningen och den ersättning som erlagts ska redovisas omedelbart i resultaträkningen utan periodisering. I ersättningen ska även överförda tillgångar som inte är kontanter och påtagna skulder räknas in.**

---

### Upplysningar

Kommunen ska lämna upplysningar om finansiella tillgångar och finansiella skulder i den utsträckning som är nödvändigt för att användaren av årsredovisningen ska kunna bedöma:

- a) betydelsen av finansiella tillgångar och finansiella skulder för kommunens resultat och finansiella ställning,
- b) karaktären och omfattningen av risker härrörande från finansiella tillgångar och finansiella skulder som kommunen är exponerad för, samt
- c) hur kommunen hanterar de risker som beskrivits i enlighet med punkten b) ovan.

Följande upplysningar ska dock minst lämnas:

- a) En sammanfattande beskrivning av policy för hantering av för kommunen väsentliga risker förknippade med finansiella tillgångar och finansiella skulder, såsom exempelvis ränterisk, valutarisk, kreditrisk, etc.
- b) Genomsnittlig upplåningsränta.
- c) Genomsnittlig räntebindningstid.
- d) En analys över upplåningens förfallostruktur.
- e) Marknadsvärde för samtliga finansiella tillgångar som handlas på en aktiv marknad. Upplysningarna ska även omfatta finansiella placeringar som innehas inom ramen för pensionsmedelsförvaltning. För sådana placeringar ska dock ytterligare upplysningar lämnas i enlighet med RKR 7.1 Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser.
- f) Om en uppskrivning gjorts av en finansiell anläggningstillgång ska det enligt 6 kap. 6 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning i not lämnas upplysning om det uppskrivna beloppet.
- g) I de fall kommunen innehar sammansatta instrument ska det bland redovisningsprinciperna lämnas upplysning om hur kommunen valt att redovisa dessa.
- h) Om det gjorts en periodisering av emissionskostnader och andra transaktionskostnader i samband med upptagande av lån ska det bland redovisningsprinciperna lämnas upplysning om vilken princip som valts för periodisering.

---

### Ikraftträdande

Rekommendation gäller från och med räkenskapsåret 2012. Tidigare tillämpning uppmuntras. Denna rekommendation ersätter rekommendation 9 Klassificering av finansiella tillgångar, december 2001.

## Bakgrund och överväganden

---

Denna rekommendation ersätter rekommendation 9 Klassificering av finansiella tillgångar, december 2001.

Denna nya rekommendation innebär en principförändring i så mån att möjligheten att, under vissa förutsättningar, klassificera placeringsmedel som anläggningstillgång försvinner. Detta är en anpassning till den praxis som är mest utbredd. Genom att ta bort denna möjlighet att välja klassificering, förbättras förutsättningarna för kommunvisa jämförelser. Vidare reglerar den nya rekommendationen även finansiella skulder. Förutom klassificeringsfrågan behandlar den nya rekommendationen även frågor om värdering och rapportering.

Redovisning av finansiella tillgångar och finansiella skulder är ett komplext och mångfacetterat område. RKR har vid utvecklingen av denna rekommendation strävat efter att skapa en rekommendation med principer som kan användas av såväl kommuner med en omfattande finansiell verksamhet som de med ett mera begränsat innehav av finansiella tillgångar och finansiella skulder. För att underlätta tillämpningen av rekommendationen i de kommuner som endast har ett begränsat innehav av finansiella tillgångar och/eller finansiella skulder ges därför vissa möjligheter till lättnader. Detta gäller exempelvis periodisering av kapitalrabatter och direkta emissionsutgifter vid upptagande av lån där det ges möjlighet att välja en linjär periodisering istället för periodisering med effektivräntemetod, att det inte är krav på beräkning av ränta med effektivräntemetoden för fordringsrätter som är omsättningstillgångar samt för kortfristiga skulder, etc.

En annan viktig utgångspunkt vid utvecklingen av rekommendationen har varit att så långt som möjligt undvika skillnader mellan RKR:s normgivning på området och Bokföringsnämndens (BFN) nya standardregelverk för icke-noterade privata bolag, benämnt K3. Många kommunala bolag kommer sannolikt att tillämpa K3 i framtiden och det har därför ansetts angeläget att inte försvåra upprättandet av sammanställd redovisning på grund av skillnader vad gäller redovisning av finansiella tillgångar och finansiella skulder i kommunen respektive i de kommunala bolagen.

Vad gäller värdering finns det enligt internationella normer såsom International Public Sector Accounting Standards (IPSAS) möjlighet att värdera vissa kategorier av finansiella tillgångar till verkligt värde, se IPSAS 29 Financial Instruments: Recognition and Measurement. Finansiella skulder ska däremot normalt värderas till upplupet anskaffningsvärde även enligt IPSAS 29, i den mån de inte utgör derivat. IPSAS 29 är dock inte förenlig med lagen (1997:614) om kommunal redovisning som inte tillåter att finansiella tillgångar (eller finansiella skulder) löpande värderas till verkligt värde annat än vid en nedskrivning till verkligt värde. Denna rekommendation föreskriver därför en anskaffningsvärdebaserad redovisning utifrån vad som anges i lagen (1997:614) om kommunal redovisning.

Rekommendationen kräver tillämpning av effektivräntemetoden för långfristiga fordringar och långfristiga placeringar i räntebärande värdepapper som är finansiella anläggningstillgångar samt för långfristiga finansiella skulder. Däremot är det som tidigare nämnts valfritt att tillämpa effektivräntemetoden för finansiella omsättningstillgångar och för kortfristiga finansiella skulder. RKR uppmanar dock till tillämpning av effektivräntemetoden även för dessa tillgångar och skulder eftersom det enligt RKR:s uppfattning ger en mera rättvisande redovisning av den faktiska räntekostnaden/ränteintäkten. RKR är medveten om den ökade komplexiteten som tillämpning av effektivräntemetoden kan innebära, men anser ändå att nyttan med metoden överstiger kostnaderna. I många situationer där det inte förekommer

exempelvis kapitalrabatter leder dessutom effektivräntemetoden inte till några skillnader jämfört med en redovisning utan tillämpning av denna metod och på så sätt inte heller till en mera komplex redovisning i dessa situationer (se Bilaga). Även Bokföringsnämnden ställer i K3 krav på tillämpning av effektivräntemetoden. Motsvarande krav finns också i såväl IPSAS 29 som i de redovisningsregler som ska tillämpas av de noterade företagen (International Financial Reporting Standards, IFRS).

## Bilaga

### Beräkning av effektivränta vid köp av obligation till överkurs

Den 2 januari 20X0 köper kommunen en obligation med nominellt belopp 8 000 000 SEK som löper till siste december 20X4 (lösendag). Obligationen löper med 3,10 % kupongränta som betalas ut årligen den siste december. För obligationen betalar kommunen 8 123 200 kr (likvidbeloppet). Likvidbeloppet utgörs av nominellt belopp på 8 000 000 kr samt överkurs uppgående till 123 200 kr, totalt 8 123 200 kr.

Förvärvet av obligationen är ett led i kommunens förvaltning av pensionsmedel och klassificeras som en omsättningstillgång. Kommunen har valt att tillämpa effektivräntemetoden för värdering av finansiella omsättningstillgångar. Detta innebär obligationen värderas till upplupet anskaffningsvärde och att överkursen periodiseras med hjälp av effektivräntemetoden. Som framgår av rekommendationen är effektivräntan den ränta som diskontarar de uppskattade framtida in- och utbetalningarna för en finansiell tillgång till tillgångens redovisade värde vid anskaffningstillfället. De framtida betalningarna från obligationen som beskrivits ovan är:

|                  |  |
|------------------|--|
| 31 december 20X0 | 248 000 kr (ränta 3,1% x 8 000 000)                  |
| 31 december 20X1 | 248 000 kr (ränta)                                   |
| 31 december 20X2 | 248 000 kr (ränta)                                   |
| 31 december 20X3 | 248 000 kr (ränta)                                   |
| 31 december 20X4 | 248 000 kr + 8 000 000 kr (ränta plus kapitalbelopp) |

Den ränta som diskonterar ovanstående kassaflöden till obligationens redovisade värde vid anskaffningstillfället – den effektiva räntan – är (med tre decimaler) 2,766 %. Den effektiva ränta kan beräknas med hjälp av interränteberäkningsfunktioner i kalkylprogram ("IR"). En modell för beräkning av den effektiva räntan på obligationer finns tillgänglig på RKR:s hemsida, [www.rkr.se](http://www.rkr.se). I detta exempel är den effektiva räntan lägre än den nominella räntan på 3,10 % på grund av att obligationen köptes till överkurs. Om obligationen hade köpts till nominellt belopp hade den effektiva räntan varit densamma som den nominella räntan.

Effektivräntan utgör grunden för beräkning av ränteintäkten på obligationen samt obligationens upplupna anskaffningsvärde, se sammanställningen nedan:

| År   | Upplupet anskaffningsvärde vid årets början (a) | Ränteintäkt enligt effektivräntan (b) | Kupongränta samt återbetalning av kapitalbelopp år 20X4 (c) | Upplupet anskaffningsvärde vid årets slut (a + b - c) |
|------|---|---------------------------------------|---|---|
| 20X0 | 8 123 200 kr                                    | 224 686 kr                            | 248 000 kr  | 8 099 886 kr  |
| 20X1 | 8 099 886 kr                                    | 224 041 kr                            | 248 000 kr  | 8 075 927 kr  |
| 20X2 | 8 075 927 kr                                    | 223 378 kr                            | 248 000 kr  | 8 051 305 kr  |
| 20X3 | 8 051 305 kr                                    | 222 697 kr                            | 248 000 kr  | 8 026 003 kr  |
| 20X4 | 8 026 003 kr                                    | 221 997 kr                            | 8 248 000 kr  | - kr  |

Som framgår av sammanställningen ovan kommer det upplupna anskaffningsvärdet vid årets slut utgöras av det upplupna anskaffningsvärdet vid årets början minus skillnaden

mellan ränteintäkten enligt effektivräntan (b) och kupongräntan (c). Detta belopp är också den årliga periodiseringen av överkursen på 123 200 kr.

### Beräkning av effektivränta vid upplåning till fast ränta med transaktionsutgifter

Den 2 januari 20X0 lånar kommunen upp 20 MSEK. Lånet löper med en fast ränta uppgående till 2,93 % och förfaller den sista december 20X4. I samband med upptagandet av lånet ådrar sig kommunen transaktionsutgifter på 300 000 SEK som är direkt hänförliga till lånet. Liksom i exemplet med obligationen ovan ska även transaktionsutgifterna periodiseras med effektivräntemetoden. På grund av transaktionskostnaderna på 300 000 kr är den effektiva räntan på lånet högre än den nominella räntan. Vi har de facto lånat ett lägre nettobelopp ( $20\,000\,000 - 300\,000 = 19\,700\,000$ ), men betalar ränta på det högre nominella beloppet (20 000 000). Den effektiva räntan på lånet uppgår till 3,26 %, vilket kan jämföras med den nominella räntan på 2,93 %. De årliga räntebetalningarna uppgår till 586 000 kr ( $20\,000\,000 \times 2,93\%$ ). På motsvarande sätt som för obligationen kan det upplupna anskaffningsvärdet för lånet under den tid lånte är utestående beräknas enligt nedan:

| År   | Upplupet anskaffningsvärde vid årets början (a) | Räntekostnad enligt effektivräntan (b) | Kupongränta samt återbetalning av kapitalbelopp år 20X4 (c) | Upplupet anskaffningsvärde vid årets slut (a + b - c) |
|------|---|--|---|---|
| 20X0 | 19 700 000 kr                                   | 642 213 kr                             | 586 000 kr  | 19 756 213 kr   |
| 20X1 | 19 756 213 kr                                   | 644 046 kr                             | 586 000 kr  | 19 814 259 kr   |
| 20X2 | 19 814 259 kr                                   | 645 938 kr                             | 586 000 kr  | 19 874 198 kr   |
| 20X3 | 19 874 198 kr                                   | 647 892 kr                             | 586 000 kr  | 19 936 090 kr   |
| 20X4 | 19 936 090 kr                                   | 649 910 kr                             | 20 586 000 kr   | - kr  |

En modell för beräkning av den effektiva räntan på lån finns tillgänglig på RKR:s, [www.rkr.se](http://www.rkr.se).

### Rådet för Kommunal Redovisning

är normgivande organ för redovisningen på det kommunala området, dvs. för kommuner, landsting och kommunalförbund.

Bokföring och redovisning  
skall fullgöras enligt god redovisningssed.  
Till god sed hör att följa rekommendationer som ges av  
normgivande organ. Om man avviker från dessa skall  
upplysning om detta och skälen för avvikelsen  
anges i årsredovisningen.

### Rådet för Kommunal Redovisning

publicerar normerande text under rubriken  
”Rekommendationer”. Vad som i övrigt publiceras av Rådet för  
kommunal redovisning, såsom informationer, vägledningar och  
idéskrifter är inte normerande, men kan vara till hjälp vid behov  
av tolkning av vad som är god redovisningssed.



RÅDET FÖR KOMMUNAL REDOVISNING